

Tverin Karjalaan tuli 2000-luvun aika ja elo

Kävin ensimmäisen kerran Tverin Karjalassa viime vuonna, ja nyt miltei päivittäin ajatuksissani viivähän siellä. Ensiksi mieleeni tulevat Aleksandra ja Viktor, joiden kanssa jo vähän osasin keskustella karjalaksi. Tietysti ajattelen heidän kotiaan Tolmatšun kylässä Sovjetskaja kadulla.

Toisena mielikuvana on maiseman laajuus ja avaruus: tasaiset peltoaukeat – usein tosin makaavat mahoina. Aukesiin kuviin liittyy rauniokirkko, koivuja katollaan kasvattava Jumalan temppeli; toinen ja kolmas samanlainen. Vaikka kuinka monta! Vain Nikolskojen kirkkoa korjataan.

Kolmanneksi ajattelen matkaa, niin kauas vaelsivat karjalaiset uskonsa vuoksi – pakoon luterilaistamista, jotkut myös kavahtivat korkeita veroja. Ja kuitenkin karjalankieli on säilynyt. Mutta miten sen käy?

Monen sukukansamme kielen säilyminen Venäjällä on tällä hetkellä vaaralaudalla.

Vatjaa puhuu äidinkielenään seitsemän

ihmistä, inkeroiskieltä vajaa parisataa, lyydin taitajia on korkeintaan muutama sata, muita karjalan puhujia on sentään vielä tuhansia eikä tverinkarjalaa puhuvien joukko ole ainakaan pienempi. Vähenevässä ovat myös Inkerissä ja Karjalassa asuvat suomalaiset. Suuremmilla sukukansoillakin venäläisyys valtaa alaa.

Ongelmana kaikilla näillä kansoilla on se, että kielen taitajat ovat melko iäkkäitä ja heidän on vaikea saada puhokumpunia välimatkojen pituuden ja kulkuvälineiden puutteen vuoksi. Nuoret ovat joutuneet muuttamaan työn perässä kaupunkiin eivätkä ole siis vanhempiensa ja isovanhempiensa äidinkieltä kuulemassa.

Yhteiskunnan tuki Venäjällä vähemmistökielten tukemiseksi on pienentynyt.

Näiden pienten kansojen kielen ja kulttuurin säilyttämistä tuetaan suomalaisin voimin monin tavoin.

Uhtualla on saatu hyviä kokemuksia kielipesästä. Karjalassa on aloittanut kaksi livvin kielipesää. Muillekin kansoille niitä suunnitellaan, niin myös Tveriin.

Helpoimmin Tverin Karjalaan pääsee Tverinkarjan ystävien ja Karjalan Liiton kesäisin järjestämällä matkoilla. Käytännön järjestelyt hoitaa Matka Prima. Yöjunalla matkustetaan Tverin kaupunkiin, perillä ollaan aamulla ja siten linja-autolla jatketaan matkaa kyliin. Majoitus on järjestetty perheisiin, joten jokapäiväinen elämä tulee näin tutuksi. Ruokapöytä on runsas ja kylä kuuma.

Kävelykiertto ympäristöön kannattaa tehdä.

Vierailullani Tverissä minua ihastutti linja-automatkooilla vilisevät toinen toistaan kauniimmat ja koristeellisemmat talojen ikkunat. Liikkuvan auton ikkunan läpi onnistuoin ottamaan aivan kelvollisia kuvia. Koristeellisilla ikkunoillaan hurmaa erityisesti Ološšovan kylä.

Vasilkovan kylän kurgaanit, tuhatvuotiset hautakummut, muistuttivat historian kulusta. Samassa kylässä on myös uusi kaunis sininen tsasouna.

Nämä matkat suuntautuvat vuosittain eri kohteisiin - karjalaisten asuinalue Tverissä on laaja. Joka kesä matkoilla olleet ovat jo koko alueen kolonneet.

Mikäpä estää ketään lähtemästä omin neuvoin matkaan autolla. Kartasta löytyvät kulkureitit. Kylissä voi kyläneuvostosta tai kaupasta ja postista kysellä karjalaisia. Voi pysähtyä kiinnostavan talon luo ja kysäistä, onko niillä main karjalaisia. Joku kyläläinen voi maksua vastaan tarjota yö-sijankin. Kaupungeissa on hotellit.

Kun Tveriin lähдете, niin käykää jo heti kaupunkiin tultuane Pyhän Katarinan nunnaluostarissa Volgan rannalla. Luostaria johtaa äiti Julia, joka on lähtöisin Heinolasta.

Tolmatšussa viime kesänä Aleksandra Kozlova oli ottamassa meitä vastaan, kun yöpaikkoja jaettiin. Linja-auto vei meidät neljä naista hänen mukanaan sinisen lautatalon luokse. Sieltä isäntä Viktorin jo kiirehti vastaan. Koira teki tuttavuutta. Kukkatarha loisti monivärisenä tervetuliaisiksi.

Majoituimme kaksi naista samaan huoneeseen. Ihastelin tutuntuntuisia räsymattoja, siellä täällä näkyi vanhoja virkattuja pitsejä hyllyverhojen reunoissa. Pari sohvaa, vitriinissä kauniita kannuja ja kulhoja. Hyllysyvennyksessä pahvi-ikoneita. Seinällä punainen kuviollinen plyysimatto - kuten kaikkialla Venäjällä.

Emäntä tuli hakemaan sivupöydältä liinan alta piirakoita ruokapöytään. Kiirehdin kuvaamaan: ruiskuoriset piirakat olivat kaalitäytteisiä kapušnikkoja. Hitaasti kävi karjalaksi puhumiseni, mutta karja-

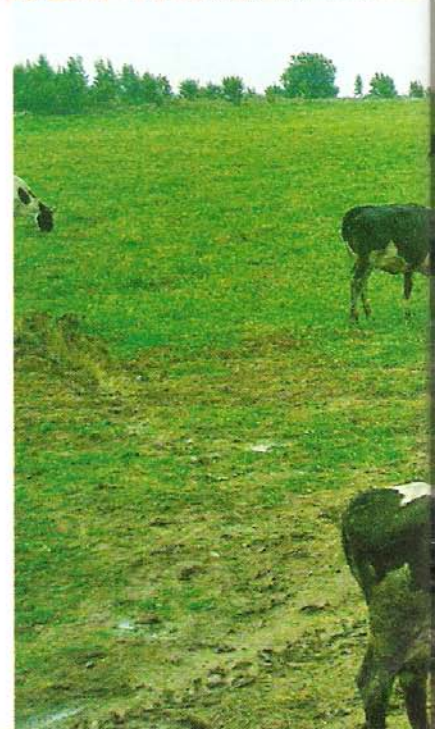

Kozlova esittelee vanhaa käsipaikkaa, jolla suvun avioituneet parit on otettu vastaan.

laksi keskustelimme isäntävän kanssa ruokapöytään ehdittyämme. Nautimme piirakoiden lisäksi kaalikeittoa sekä uunissa haudutettua liha-perunapataa. Tsaijun kanssa oli rahkapiirakoita.

Aleksandra-emäntä saatteli meidät keskustassa olevaan kirjastoon. Lähellä vaelsi lauma erikokoisia ja -värisiä pulskia hevosia parempaa laidunta tavoitellen. Kirjastossa meille kaikille matkalaisille kerrottiin Tolmatšun historiasta. Eteisessä oli lattialla röykkiö vanhoja esineitä museota varten.

Hyvin osasimme majapaikkaamme. Kävimme tutkimassa puoliksi romahtaneen

vanhan talon. "Tyhjä koti kuolee", totesi enääntämme.

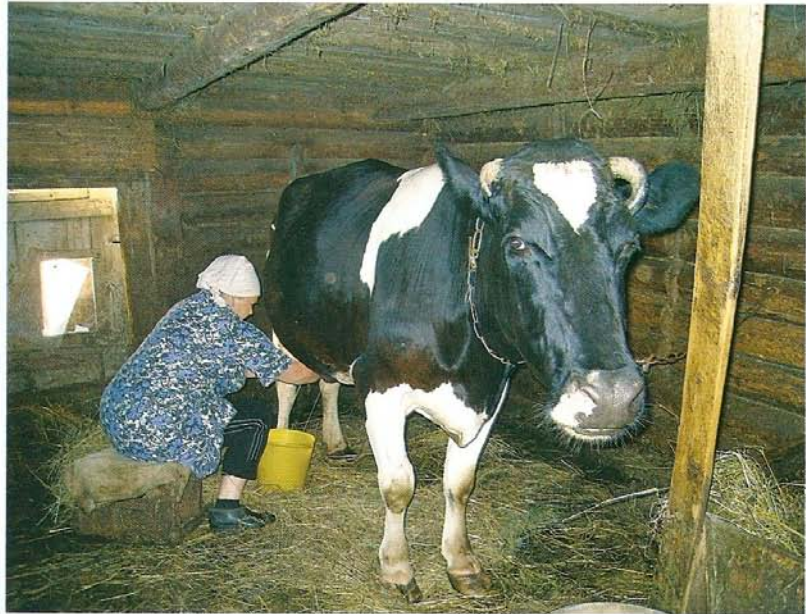
Sauna lämpisi piharakennuksessa. Viktor haki lehmän ja vasikan laitumelta. Vanhassa hirsisaunassa rinkui sika ruokaa odotellen. Aleksandra lypsi Marta-lehmän, siivilöi keittiössä maidon. Iltamaito myydään, aamumaito käytetään itse.

Mehiläiset surrasivat kauniiksi maa-

lattujen pesiensä luona. Kozlovit ovat 1940-luvulla syntyneitä pirteitä eläkeläisiä. Aikanaan he olivat sovhoosissa töissä: Aleksandra postissa sähköttäjänä, Viktor hoiteli koncita. Sovhoosilla oli laaja maatalous, ihmisillä lisäksi lehmä tai pari itsellään. Kyllä eli hyvin. Tuli uusi aika, sovhoosi loppui. Vanhat kuolivat, nuoret muuttivat kaupunkiin. Karjalaisuuskin alkoi vähentyä.

Aleksandra Kozlova lypsämässä lehmää.

*Laajan pellon lehmälau-
ma Kozlovan lähellä.*

Kozlovin perheen kauniiksi maalatut mehiläispesät tuottavat hunajaa.

Kozlovin perheen sauna näyttää kovin karjalaiselta.

Ensimmäiset pääsivät saunaan. Illemalla tuli osa seurueestamme saunomaan ja jäi illanviettoon, joka järjestyi saunan luo viritetyn nuotion ympärille. Ruuat ja juomat tuotiin pöytään. Osa istui vieressä lehtimajassa. Kohta laulu helisi auvoisessa illassa. Naapureita tuli mukaan, muzikka lauloi karjalaksi entistä aatteen paloa naljaillen.

Keskustelimme pirtissä vielä yli puolen yön. Ostin vanhan räsymaton, naapuri sai kaupaksi uuden mattonsa. Emäntämme lahjoitti minulle kaksi vanhaa käspaikkaa, kukkoniekalla on suvun nuoret parit otettu vastaan leipää ja suolaa tarjoten.

Pariskunnan kaksi poikaa ovat jo aviossa – civät he aikanaan käspaikkoja arvosta. Jos heidän aviollitonsa ei kestä, niin uusia liittoja ei käspaikalla siunata. Käspaikka on pyhä!

Tiepuolella odotimme tämän sydämelisen karjalaispariskunnan kanssa lina-autoamme eron haikueudessa. Niinpä vuoden aikana olen ollut heidän kanssaan kirjeenvaihdossa.

Kozlovin pariskunnalle vilkuttanen lähdimme Kozlovan juhkakylään, jossa majoitimme vararehtori Galina Ponomarjovan luokse. Kun karjalaisten

juhlat olivat ohi ja olimme saunoneet ja syöneet, istahdimme Galinan kanssa kahdestaan pohtimaan karjalan kielen ja kulttuurin asemaa. Galina opettaa itse koulussa karjalaa, mutta vain pari tuntia viikossa muutamalla luokalla. Monessa koulussa karjalan opetus on lopetettu oppilaiden puutteessa. Vanha kulttuuriinkin alkaa kadota, enää ei ole kylässä itkuvirsiens taitajaa.

Seuraava majapaikkamme oli Ološšovan kylässä. Maria-emäntämme osasi melko huonosti karjalaa, ei ole kenen kanssa puhua. Illalla koko seurueemme kävi linja-autoretkellä Nikolskojessa. Matkalla ostimme hunajaa, tuota ihmeherkkua.

Ennen Suomeen lähtöä kävimme Tverissä pellavakaupassa, jossa jokainen löysi ostettavaa. Puolen miljoonan asukkaan kaupunki on monen karjalaisen kotipaikka.

Mutta mitenpä heidät sieltä löydät? Löytävätkö kaupungin karjalaiset toisensa?

MARJUKKA PATRAKKA